

ת"פ 53381/12/11 - מדינת ישראל נגד שלמה פוקס

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 53381-12-11 מדינת ישראל נ' פוקס

בפני כב' השופטת חגית מאק-קלמנוביץ, ס. נשיא

המאשימה	בעניין: מדינת ישראל ע"י עו"ד שירה קרוואני - ארד מלשכת תביעות ירושלים נגד שלמה פוקס
הנאשם	ע"י ב"כ עו"ד ניק קאופמן

הכרעת דין

העובדות וגדר המחלוקת

1. נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירות של הטרדה מינית לפי סעיף 5(א) בסעיף 3(א)(5) לחוק למניעת הטרדה מינית התשנ"ח-1988 (להלן: החוק למניעת הטרדה מינית; החוק), וכן בעבירה של התנהגות פסולה במקום ציבורי לפי סעיף 216(א)(1) לחוק העונשין התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין). על פי עובדות כתב האישום הנאשם נסע בתאריך 28.12.11 בסמוך לשעה 8:30 באוטובוס אגד בקו 49א' בשדרות לוי אשכול בירושלים. על אף שהדבר לא צויין בכתב האישום, אין מחלוקת על כך שהאוטובוס היה בין האוטובוסים המכונים "קווי מהדרין" שבהם הונהגה הפרדה במקומות הישיבה בין נשים וגברים, כך שגברים יושבים בחלקו הקדמי של האוטובוס ונשים בחלקו האחורי.

על פי עובדות כתב האישום המתלוננת, ד.מ., חיילת ילידת 1993, עמדה באוטובוס שמושבו היו תפוסים. במהלך הנסיעה עלו לאוטובוס מבקרי נסיעה מטעם אגד והורו לנוסעים להסדיר את התשלום לנסיעה בעמדת הנהג. אחת הנוסעות באוטובוס, הגב' נ' ו' (להלן: נ'), ביקשה להתקדם לחלק הקדמי של האוטובוס, אך הנאשם פנה אליה ואמר כי אישה לא צריכה לעבור קדימה ודרש ממנה לחזור לחלקו האחורי של האוטובוס. בשלב זה פנה הנאשם אל מתלוננת שעמדה בסמוך, והורה לה לחזור לחלקו האחורי של האוטובוס בתואנה שמדובר באוטובוס "כשר למהדרין" ומקום הנשים בחלקו האחורי. המתלוננת השיבה לנאשם כי מקומן של נשים אינו מוגבל לחלקו האחורי של האוטובוס, ובתגובה צעק הנאשם על המתלוננת: "פרוצה, פרוצה, פרוצה, אין לך כבוד, את עומדת בין אברכים וזו בושה". הנאשם

המשיך בצעקותיו באופן שיש בו כדי להטיל אימה על המתלוננת. המתלוננת פרצה בבכי ופנתה לעזרת מבקרי אגד, והם הזעיקו את המשטרה. בכך, על פי כתב האישום, הטריד הנאשם מינית את המתלוננת, בכך שהפנה אליה התייחסות מבזה או משפילה ביחס למינה. כמו כן הנאשם התנהג באופן פרוע או מגונה במקום ציבורי.

2. ב"כ הנאשם העלה טענות של הגנה מן הצדק ואכיפה בדרנית בכך שהועמד לדין בעבירה של הטרדה מינית. הטענות נדחו על ידי בהחלטה מיום 27.11.12.

בתשובתו לאישום הנאשם טען כי לא הורה לנ' לחזור לחלק האחורי של האוטובוס, ואישר כי נ' התקשתה להתקדם לעבר הנהג בשל הצפיפות באוטובוס. הנאשם הודה בכך שאמר למתלוננת את המילים "מה את מתערבת פרוצה זה לא כבוד לעמוד בין אברכים". עם זאת טען כי אמר את הדברים בעקבות צעקות של המתלוננת והתערבותה בשיחה בין הנאשם לבין נ'.

בנוסף העלה הנאשם טענות של זוטי דברים, וטען למחדלי חקירה ולכך שהנאשם נעצר למשך 24 שעות ללא הצדקה.

בעדותו בבית המשפט טען הנאשם כי הוא הבהיר לנ' שמכיון שהיה בידה כרטיס רב קו, היא לא היתה חייבת לגשת לנהג ולעבור בחלק הקדמי של האוטובוס. לדבריו עשה זאת על מנת לסייע ולהקל על נ', ולחסוך ממנה את המעבר באוטובוס הצפוף. המתלוננת התערבה בשיחה, ובתגובה לכך אמר לה את שאמר, תוך שימוש במילה פרוצה.

מהאמור עולה כי המחלוקת העובדתית בין הצדדים אינה רחבה. הנאשם אינו מכחיש את אמירת המילה "פרוצה" למתלוננת. המחלוקת נוגעת לנסיבות הפרטניות שבהן נאמרו הדברים, וכן לשאלה אם הוכחו העבירות מיוחסות לנאשם.

ניתוח הראיות וקביעת מצאים עובדתיים

הודעות הנאשם במשטרה

3. המקור האמין ביותר להתחקות אחר מעשיו של הנאשם הוא הודעותיו שלו עצמו, אשר נגבו ממנו בתחנת המשטרה זמן קצר לאחר האירוע.

בהודעתו הראשונה מיום 28.12.11 שעה 10:02 (ת/6) נאמר לנאשם בפרק ה"אזהרה" כי הוא חשוד בכך שצעק לעבר חיילת שעמדה בחלק הקדמי של האוטובוס "פרוצה פרוצה פרוצה", "אין לך כבוד", "את עומדת בין אברכים וזה בושה", וכל זאת בניגוד לחוק.

החקירה נפתחה בשאלה פתוחה בה מתבקשת תגובתו של הנאשם למיוחס לו, והוא השיב במילים "זה הכל נכון" (שורה 3). הנאשם התבקש לפרט ולנמק, והשיב:

"אני ישבתי באמצע האוטובוס והיא עלתה מאחורה ואחרי זה הגיעו מבקרים וביקשו להעביר את כל הכרטיסים קדימה וכולם העבירו את הכרטיסים והחיילת החליטה לעבור בדווקא ולעמוד באמצע בין כל האברכים ולא לזוז. האוטובוס היה דחוס וצפוף וביקשתי ממנה שתזוז ותחזור אחורה כי היא גמרה כבר להעביר את הכרטיס שלה והיא בדווקא החליטה להישאר.... ביקשתי ממנה שתחזור אחורה למקום והיא

התעקשה לעמוד בדווקא בין כולם. אני לא זוכר את חילופי הדברים ולמה אמרתי לה את זה.

ש. אמרת לה מה?

ת. אמרתי לה "פרוצה ואצלנו זו מילה עדינה לאדם שלא מתנהג בצניעות.

ש. מה בהתנהגותה לא היה צנוע

ת. האוטובוס היה דחוס ועמוס והיא התעקשה לעמוד בין כל האברכים. זה הקו שלנו שהחלק הקדמי מיועד רק לאברכים והחלק האחורי לנשים. היא חיפשה פרובוקציה והיא הצליחה...

ת. אמרתי לה רק פעם אחת "פרוצה" ואמרתי לה שאין לה כבוד ושתחזור למקומה.

ש. אתה מודע לכך שמה שעשית הוא עבירה על החוק

ת. ושהיא תעמוד בין כל האברכים בדווקא זה לא עבירה על החוק"

(ת/6 שורות 21-5).

בהודעה השניה מאותו יום בשעה 12:11 הוחשד הנאשם בעבירות של התנהגות פסולה במקום ציבורי והטרדה מינית. ההודעה מפתחת בדבריו של הנאשם:

"לא מקובל עליי נושא האשמה זה לא נכון כמו שמסרתי בהודעתי הראשונה היא עמדה בתורה (ככל הנראה הכוונה בצורה - ח.מ.ק) פרובוקטיבית בין כל האברכים באוטובוס צפוף והיא זאת שליבתה את כל העסק ואני אמרתי פרוצה ואת הסיבה למילה הזאת אצלנו זאת מילה עדינה שאומרים אותה למי שמתנהג לא בצניעות.

ש. האם היית אומר את זה לכל אישה שהיתה עולה לאוטובוס ועומדת איפה שהיא רוצה?

ת. לא. בצורה צפופה בין אברכים זאת אומרת אם עולה אישה ונעמדת בצורה פרובוקטיבית על מנת להכעיס את הציבור החרדי אז הייתי אומר לה את המילים האלה.

ש. אם אותה אישה היתה עולה לאוטובוס ונכנסת פנימה האם היית אומר לה את אותם דברים?

ת. לא אם אישה היתה עולה לאוטובוס ומשלמת לנהג ועוברת למקומה לא הייתי אומר לה כלום.

ש. לפי דבריך מקומה של האישה במקרה הזה הוא בחלק האחורי של האוטובוס

ת. כן והיה לה מקום שם עד שהגיעו המבקרים.

ש. האם ידוע לך מה פירושה של המילה פרוצה במגזר החילוני?

ת. לא אני לא יודע אני יש לי לשון נקייה אצלנו המילה פרוצה מי שמתנהג בצורה לא צנועה.

ש. מי החליט שאישה שהחליטה לעלות לאוטובוס ולעמוד היכן שהיא רוצה היא פרוצה?

ת. זה [ק] מהדרין משכונת נווה יעקב קמיניץ וזה לא צנוע.

ש. אם אני מבינה אותך נכון כל אישה שעולה לאוטובוס מהדרין ומחליטה לשבת או לעמוד בחלק הקדמי של האוטובוס היא אישה ללא כבוד ופרוצה

ת. לא אמרתי את זה אמרתי במצב שאוטובוס דחוס זה פרוץ שאישה עומדת בין כל האברכים.

((5/ת שורות 18-2)).

4. מדברי הנאשם עולה באופן ברור תפיסתו באשר לאירוע: כאשר מדובר באוטובוס בקו "מהדרין", מקומה של אישה בחלקו האחורי של האוטובוס. גם אם ניתן להבליג או להשלים עם מעבר של אישה מהדלת הקדמית לחלק האחורי, או להעלים עין כאשר האוטובוס אינו עמוס, הרי במצב בו אישה עומדת בחלקו הקדמי של האוטובוס בין אברכים כאשר האוטובוס דחוס, התנהגותה היא בלתי צנועה ופרוצה ויש להעיר לה על כך ולדרוש ממנה לעבור לחלק האחורי של האוטובוס.

אציין כי הנאשם התייחס בהודעתו גם לכך שהמתלוננת פעלה, לדבריו, באופן פרובוקטיבי. אולם בחינה מדוקדקת של הדברים מלמדת כי הנאשם ביקש מהמתלוננת לעבור לאחור, וסירובה לעשות כך נתפס על ידו כפרובוקציה. דהיינו, עצם הימצאותה של המתלוננת בחלק הקדמי של האוטובוס הוותה התנהגות שבגינה יש להעיר לה, גם אם לא נלוותה אליה שום התנהגות נוספת (ראו לדוגמא ת/6 שורות 7, 10).

למעשה, די בדברים אלה שאמר הנאשם עצמו בסמוך לאירוע כדי לקבוע ממצאים שיש בהם כדי להרשיע את הנאשם בעבירות המיוחסות לו. למעלה מן הצורך ולשם השלמת התמונה אתייחס ליתר הראיות הרלוונטיות.

עדות המתלוננת

5. המתלוננת ד.מ. שירתה במועד האירוע כחיילת ב-__ היא תיארה כי לאחר משמרת לילה עלתה על האוטובוס בקו 49א' כשהיא לובשת מדים. היה חורף והיא לבשה מדים ארוכים וסוודר צבאי (עמ' 14 שורה 26). האוטובוס היה מפרקי והיא עלתה בדלת האמצעית, ועמדה במהלך כל הנסיעה (עמ' 10).

כך תיארה המתלוננת את האירוע:

"..בשלב זה הגיעה גברת... לחלק הקדמי.... הנאשם פנה אליה ואמר לה שהיא לא צריכה להגיע לחלק הקדמי כדי להעביר את הרב קו שלה אלא שכמו שכולם עושות להעביר בחבילה כמו שכולן עושות. אני עמדתי די קרוב לנאשם והוא הסתכל גם עלי ותוך כדי שהוא דיבר איתה, הוא אמר לי גם את חיילת לכו לחלק האחורי. זה אוטובוס כשר למהדרין. הנשים יושבות מאחורה וסירבתי. אמרתי לו שהוא יכול לשבת בעצמו מאחורה ואז הוא הוסיף שזה בושא שאני בחלק הקדמי וזה בושא להיות בין אברכים מלומדים. בחלק הזה זה הגיע לטונים יותר גבוהים. אמרתי לו כמו שאתה לא רוצה לראות את הפרצוף שלי אני לא רוצה לראות את הפרצוף שלך. אתה יכול לשבת בעצמך מאחורה. ואז הוא עמד והוא קם והתחיל להתלהם ומהר מאד יצאה לו המילה פרוצה מהפה. הוא חזר ואמר זאת הרבה מאד פעמים וצעק עלי. זה היה כאילו הרגשתי קצת נורא מאויימת בחלק הזה. אמרתי לו שאני חייל ואני שומרת גם עליו והוא המשיך. בכיתי וצעקתי לעזרה.... (עמ' 10 שורות 13-24).

למתלוננת הוצגה גירסת הנאשם שלפיה הוא לא פנה אל נ' או למתלוננת אלא המתלוננת היא שפנתה אליו. המתלוננת חזרה על עמדתה לפיה הנאשם דיבר עם נ', אמר לה שאיננה צריכה לעבור לחלק הקדמי של האוטובוס, ואז הסתכל לעברה של המתלוננת ואמר לה ללכת אחורה. על כך השיבה לו כי הוא יכול לעבור בעצמו אחורה, ומשם התגלגלו הדברים (עמ' 16 שורה 24 ואילך). בחקירתה הנגדית הוסיפה כי הנאשם אמר לנ' את שאמר לאו דוקא כדי לעזור לה, אלא בשל הצפיפות באוטובוס משום שהגברים רוצים להימנע מלבוא במגע עם נשים (עמ' 21 שורה 4). המתלוננת אישרה כי היו חילופי דברים וצעקות גם מצידה כלפי הנאשם, אך בתגובה לצעקות שלו. היא אישרה שכינתה את הנאשם טפיל ואמרה שהוא חי על חשבונה, אולם זאת לאחר שהנאשם קרא לה פרוצה יותר מפעם אחת (עמ' 19). בתשובה לסניגור הוסיפה המתלוננת כי הנאשם אמר לה גם את המילה "שיקסע" על אף שלא אמרה זאת בעדותה אלא רק בראיונות לתקשורת (עמ' 23, 24).

עדות נ'1

6. עדותה של נ'1 (נ') היא עדות בעלת משקל רב שכן העדה היתה מעורבת באירוע לפרטיו, אך עם זאת אין לה קשר או אינטרס עם אחד המעורבים, כך שעדותה אובייקטיבית.

העדה תיארה את נסיעתה באוטובוס, כאשר עלו הכרטיסנים והעירו לה שעליה להעביר את הכרטיס גם אם יש לה כרטיס "חופשי חודשי" (עמ' 34). העדה תיארה :

"פתאום הנאשם הוא רצה להגן עלי והוא התחיל לדבר עם כרטיסנים שיש לי זכות אולי ובגלל זה התחיל הסיפור ממני. הכרטיסנים אמרו לי שאני לא צודקת אני צריכה להגיע לשם. עד שאני הגעתי משם לנהג האוטובוס. אני לא יודעת איך התחיל כל הסיפור. פתאום אני לא זוכרת איך היה בין הנאשם לחיילת, הוא לא דיבר איתה כל כך יפה וזרק כמה מילים. כנראה גם היא אמרה לו כמה מילים אני פספסתי כי עברתי לנהג. בדרך חזרה שמעתי שהתחילו ביניהם בטונים גבוהים. הילדה התחילה לבכות אחרי המילים שלו ואמרתי לאדון אני מצטערת אבל אתה פגעת לא רק בכבוד של בחורה צעירה את פגעת בכבוד של בן אדם עם המדים של מדינת ישראל" (עמ' 35 שורות 8-1).

בהמשך עדותה עמדה על כך שהנאשם אמר את שאמר במטרה לסייע לה: **"הנאשם רצה להגן עלי ואמר לכרטיסן למה אתה חושב שהיא צריכה לעבור לכל האוטובוס אם יש לה חופשי והוא אמר לו שאתה טועה"** (עמ' 36 שורות 11,12).

את האירוע עצמו תיארה נ' בעדותה: **"הוא זרק לה מילים. סליחה (פונה לכיוון הנאשם), הוא אמר לה שיקסע ועוד בידיש משהו כמו פרוצה... אני לא זוכרת מה היה. את זה אני שמעתי. סליחה, היא בכתה ואמרה שהיא לא תעבור על זה בשתיקה כי זה קורה לה כל פעם שהיא נוסעת מהבסיס..."** (עמ' 37 שורות 26-30).

7. העדה לא ידעה להשיב לחלק מהשאלות שנשאלה, והבהירה כי אינה זוכרת את התשובות. היא אישרה כי מסרה הודעה לחוקר משטרה, וכי במועד מסירת האימרה זכרה את העובדות טוב יותר מאשר בעדותה בבית המשפט (עמ' 38 שורה 23, עמ' 39 שורות 3, 23, 25). **"כ"כ המאשימה ביקשה להגיש את הודעתה של העדה במשטרה וב"כ הנאשם התנגד אך הסכים להגשתה על תנאי תוך שמירת זכותו לטעון בנושא. מעדותה של נ' עולה העדר זיכרון לגבי פרטים שונים, שדוגמאות להם ציינתי לעיל. לפיכך אני מקבלת את אימרתה במשטרה בהתאם לסעיף 10א לפקודת הראיות [נוסח חדש] התשל"א-1971.**

"התקדמתי איתו מהאחורה של האוטובוס לכיוון הנהג בקדימה. והאיש הזה שנעצר אחר כך על ידי השוטרים אמר לי: 'את לא חייבת לעבור לפה. מקדימה עם הכרטיס את יש לך חופשי את יכולה לשבת שם מאחורה איפה כל הנשים'. והיתה שם חיילת עומדת ליד איפה שהיה מקום ליד הנהג והיא אמרה לאיש הזה 'היא יכולה להיות איפה שנוח לה' כשהיא מתכוונת עלי. פתאום האיש הזה התחיל לצעוק לה" את פרוצה בכלל. למה את עומדת פה. מה את עושה פרובוקציות'. אני אמרתי לו 'זה לא יפה. היא מגינה למדינת ישראל ועליך, תן כבוד למדים'. ואז היא התחילה לבכות. היא אמרה לו 'תתבייש לך'. היא היתה ילדה יפה, בלונדינית עם עיניים כחולות. היא אמרה לו 'אני לא אעבור על זה בשתיקה'

....

ש. למה הוא אמר לה פרוצה?

ת. הוא אידיוט. כי היא יפה והיא עמדה שם.

ש. האם הוא קילל אותה?

ת. זה רק מה שאמרי: 'שיקסה' ו'פרוצה'" (ת/2 שורות 19-7, 23-26).

מגירתה של נ', הן בעדותה בבית המשפט והן במשטרה, עולה כי היא תפסה את התערבותו של הנאשם כמי שמנסה להגן עליה בויכוח עם הכרטיסן ולחסוך ממנה את הצורך לעבור באוטובוס הצפוף. נ' אף תיארה את המתלוננת כמי שהתערבה בויכוח שלא היה נוגע לה. בשתי נקודות אלו היא תומכת בגירסת הנאשם, כך שהעדה אינה מוטה לחובתו של הנאשם. היא אף הותירה רושם של עדה מאוזנת ואמינה. עם זאת, מדבריה עולה בבירור כי הנאשם היה הראשון להשמיע מילים פוגעניות כלפי המתלוננת. כי הנאשם כינה את המתלוננת במילים האמורות, ללא סיבה עניינית מלבד הימצאותה באוטובוס במקום שאינו ראוי לדעתו.

גירסת הנאשם

8. בעדותו בבית המשפט העיד הנאשם כי הוא נוהג לנסוע באוטובוס אחר ללא הפרדה בין גברים לנשים, וביום האירוע במקרה נסע באוטובוס האמור. לדבריו במהלך הנסיעה הוא היה עסוק בקריאה ולימוד ולא הרים את עיניו (עמ' 83).

בנוגע לאירוע נשוא כתב האישום תיאר הנאשם כי התעורר ויכוח בין נוסעי האוטובוס לבין הפקחים בנוגע להוראת הפקחים שגם בעלי כרטיס חופשי חודשי נדרשים לכרטיס את כרטיסם על יד הנהג. לדבריו האוטובוס היה מלא באברכים והוא הרגיש שדוחסים אותו גם כשישב. הנאשם שמע, לדבריו, את נ' שעמדה בסמוך אליו ושאלה איך תעבור לחלק הקדמי של האוטובוס, והוא פנה אליה ואמר לה שאינה חייבת להעביר את כרטיסה, וזאת "על פי נהלים שנהגתי בתור אחד הרבנים בשכונה. זה ההנחיות שקיבלנו. אתה הנחיות האלה קיבלנו מהממונים על הקו אצלנו בשכונה..." (עמ' 83 שורות 29, 30). ובהמשך: "פתאום שמעתי צעקות מקדימה, בערך שלושה אנשים מאחורי, אתה לא תתערב, היא תעשה מה שהיא רוצה, היא תלך לאן שהיא רוצה. אני מרים את הראש, רואה לפני ראש, לא ראיתי חיילת לא חיילת, ראיתי ראש של אישה, אמרתי לה מה את מתערבת פרוצה, תחזרי

אחורה. זה היה המשפט היחידי שאמרתי לאותה חיילת, שעכשיו אני יודע שהיא חיילת. לא היתה מילה אחרת יותר. המילה פרוצה נזרקה לי מהפה. אני מדבר עם גברת, היא זעקה לעזרה והיא מתערבת ולא יודעת כלום. אני מתאר לעצמי שהיא חשבה שאני אומר לה לא לעבור קדימה או משהו כזה, אמרתי לה מה את מתערבת פרוצה, תחזרי אחורה... ואז היא התחילה לצעוק טפיל, חי על חשבון המדינה, תסתכל איך אתה נראה, מי מסתכל עליך בכלל, אני שומרת עליך, אתה לא מתבייש ככה להגיד לי. ראיתי עם מי יש לי עסק, הבנתי שמשו פה לא שגרתי ושתקתי..." (עמ' 83 שורה 32 - עמ' 84 שורה 9).

הנאשם נשאל על ידי בא כוחו מדוע השתמש פרוצה, והשיב: "זה היה ספונטני. היא תקפה אותי ואמרה לי היא תעמוד איפה שהיא רוצה. היא תעשה מה שהיא רוצה. אמרתי מה את מתערבת פרוצה. אולי היה עדיף לומר חצופה" (עמ' 88 שורות 16, 17).

הנאשם הודה, איפוא, גם בעדותו בבית המשפט בכך שאמר למתלוננת את המילה פרוצה, וכן בכך שאמר לה לחזור לאחור, דהיינו לחלקו האחורי של האוטובוס.

9. בעדותו בבית המשפט העלה טענה לפיה אמר את שאמר למתלוננת לאחר שהיא התערבה בשיחה בינו לבין נ'. טענה זו אינה מופיעה בהודעותיו של הנאשם במשטרה אשר נדונו לעיל. שם הבהיר הנאשם הבהר היטב כי כינה את המתלוננת פרוצה משום שהתעקשה לעמוד בין האברכים, בחלק הקדמי של האוטובוס הצפוף, כפרובוקציה, ולא הזכיר את העובדה שהתערבה בויכוח. הוא נשאל בחקירתו הנגדית ולא נתן הסבר לכך שלא הזכיר נימוק זה בשתי ההודעות שנגבו ממנו, בראיון עם קצין עובר להחלטה על מעצרו וגם בדיון בבית המשפט בעניין המעצר (פרוטוקול עמ' 91-95).

אני סבורה כי ככל שקיים פער, יש להעדיף את גירסתו של הנאשם כפי שנמסרה בהודעותיו במשטרה על פני הגירסה שמסר בבית המשפט. שכן האימרות שמסר במשטרה מבטאות את תגובתו הספונטנית, העקבית והישירה של הנאשם, ואילו העדות בבית המשפט ניתנה לאחר שהנאשם שקל את עמדתו, נחשף לחומר החקירה בתיק, נועץ בעורכי דין ועוד.

על כל פנים, גם אם אקבל את הסברו של הנאשם ואקבע כי דבריו אל המתלוננת נאמרו לאחר שהיא התערבה בשיחה בין הנאשם לבין נ', ואף אם ההתערבות נעשתה באופן בוטה כפי שתיאר הנאשם, אין בכך כדי להשפיע על שאלת אחריותו של הנאשם בתיק שבפני. שכן גם על פי עדות הנאשם בבית המשפט, בשלב הראשון של האירוע המתלוננת לא העליבה את הנאשם ולא העליבה או השפילה אותו. כל שאמרה המתלוננת, על פי דברי הנאשם, הוא שזכותה של נ' לעמוד במקום שהיא רוצה. רק לאחר שהנאשם הטיח במתלוננת את המילה פרוצה, המתלוננת השיבה לו בביטויים מעליבים (ראו תיאורו של הנאשם וסדר הדברים בעמ' 84). לא היה קשר סיבתי בין התערבות המתלוננת בויכוח בין הנאשם לנ' לבין אמירת המילה פרוצה על ידי הנאשם המתלוננת הטיחה בנאשם ביטויים כאלה רק לאחר שהוא כינה אותה פרוצה. מכאן שהמילה פרוצה לא נאמרה על ידי הנאשם בלהט הויכוח, לאחר שהושמעו נגדו דברים שיש בהם עלבון והשפלה.

אין מחלוקת על כך שהנאשם כינה את המתלוננת במילה פרוצה וכן הורה לה לחזור לאחורי האוטובוס. הנאשם הבהיר את המניע למעשהו - תפיסתו העקרונית לפיה חלקו הקדמי של האוטובוס נועד לגברים ומקומן של הנאשם בחלק האחורי, והמתלוננת היתה מעוניינת בפרובוקציה. מכלה אמור לעיל עולה כי המניע לאמירת הדברים שאמר הנאשם למתלוננת היה תפיסת עולמו ועמדתו העקרונית בדבר מקומן של נשים ב"קווי מהדרין". טענת הנאשם לפיה אמר את הדברים למתלוננת כתגובה לכך שהתערבה בויכוח בינו לבין נ' היא טענה כבושה שלא ניתן הסבר לכבישתה,

ואני דוחה אותה. מכל מקום, גם אילו הייתי מקבלת את טענת הנאשם, הרי שהעובדה שהמתלוננת התערבה בויכוח או הביעה דעה אינה מצדיקה לכנות אותה בכינויים משפילים. ודאי כאשר הנאשם אמר את הדברים כביטוי להשקפת עולם, ולא מתוך עלבון בלהט הויכוח.

עדי תביעה נוספים

10. מטעם המאשימה העידו עדי תביעה נוספים, ביניהם שני הכרטיסנים שעלו לאוטובוס וכן השוטר יוסי בן שלוש שהיה השוטר הראשון שהגיע לאוטובוס לאחר האירוע. העדים אישרו את אמירת המילה פרוצה על ידי הנאשם, אולם אמרה זו אינה שנויה במחלוקת. מעבר לכך לא מצאתי שיש בעדויות אלו תוספת משמעותית לראיות ואין צורך להרחיב את הדיון לגביהן.

עדי ההגנה

11. מטעם הנאשם העידו כעדי הגנה שלושה מנוסעי האוטובוס.

העד מאיר בן שמעון תיאר (בעמ' 104) את העובדות הבסיסיות אשר למעשה אינן שנויות במחלוקת. עם זאת, כאשר תיאר את התערבותה של המתלוננת בשיחה בין הנאשם לבין נ', הוסיף העד פרשנות לפיה דברי המתלוננת כוונו ל"מה שהיה באותו זמן הדרת נשים" (עמ' 104 שורה 22). העד אף תיאר את דברי המתלוננת בעניין זה באופן עשיר יותר מהתיאורים שמסרו עדי התביעה, כמי ש"מדברת בשם הנשים שיושבות בחלק הפנימי של האוטובוס" (שם, שורות 23, 24). באשר להשתלשלות העניינים, העד לא חרג מהעובדות שלמעשה כמעט שאינן שנויות במחלוקת, והעיד כי בעקבות דבריה של המתלוננת בשם כלל הנשים, "הרב פוקס אמר למה את מתערבת זה לא עניין שלך, לכי מפה פרוצה. החיילת התחילה לצעוק אתה קורא לי פרוצה אני מגנה עליך ואז הרוסיה התערבה ואמרה מילים בוטות" (עמ' 104 שורות 24-26).

העדה חנה שפירא תיארה את התנהגותה של המתלוננת באופן תמוה, אולם הדבר לא עלה ביתר העדויות ואתעלם מכך (ראו עמ' 112 שורה 16 ואילך). היא תיארה את התנהגותה של המתלוננת כפרובוקטיבית בכך שנדחפה בין הגברים (שם שורה 13), ומעוניינת למשוך תשומת לב (עמ' 115 שורות 29, 30). גם עדה זו תיארה את האירוע נשוא כתב האישום בדומה ליתר העדים: לדבריה היא לא שמעה מה החיילת אמרה לנאשם, אך שמעה את הנאשם עונה לה "מה את מתערבת לכי אחורה פרוצה. אז היא צעקה היא אמרה לו לך אתה אחורה. תראה איך אתה נראה. אתה פיל אתה חי על חשבונך" (עמ' 113 שורות 9-11). העדה עמדה על דעתה כי המתלוננת דיברה על "פיל, חיה בג'ונגל", כאשר מהקשר הדברים עולה בבירור כי הכוונה למילה טפיל (שם, שורות 12, 13).

העד יצחק דוד רוטמן אף הוא תיאר את התנהגותה של המתלוננת כחריגה, כמי ש"חיפשה משהו ולא ידעתי מה" (עמ' 120 שורה 18), כמעוררת תחושת אי נוחות ואף כמי שנצמדה אליו והביכה אותו (עמ' 120 שורות 16-19). בהמשך תיאר העד דין ודברים בין הנאשם לבין פקח אגד בנוגע לחובה להעביר כרטיס בקו מהדרין (עמ' 120 שורה 30 ואילך), והתערבות של המתלוננת בצעקות "למה שהיא לא תעבור תעברי לשלם לנהג" (עמ' 121 שורה 2). ולאחר מכן: "הרב אמר לה תלכי אחורה. הוא אמר לה מה את מתערבת תלכי אחורה. החיילת לא ויתרה ואמרה שהיא כן צריכה לעבור. למה שלא תעבור. הוא אמר לה פרוצה תלכי אחורה זה היה המילה ואז הדליקו פה נורה והיא התחילה להוציא את הפה שלה והיא אמרה אתה טפיל.... והיא אמרה כל מיני דברים בוטות כלפי

הרב... " (עמ' 121 שורות 9-3).

ניתן, איפוא, לסכם ולקבוע כי גם אם עדי התביעה הדגישו בעדויותיהם ניואנסים מסויימים, הרי שתיאורי העובדות לא היו שונים מהתיאורים שהשמיעו עדי התביעה, ואין בעדויות ההגנה כדי לשנות את מערך העובדות הרלוונטיות.

דין משפטי והכרעה

הרקע החקיקתי

12. סעיף 1 לחוק למניעת הטרדה מינית מהווה הצהרת כוונות בדבר תכליתו של החוק והקרע לחקיקתו. וכך נאמר בו:

"1. מטרת החוק

חוק זה מטרתו לאסור הטרדה מינית כדי להגן על כבודו של אדם, על חירותו ועל פרטיותו, וכדי לקדם שוויון בין המינים"

סעיף 3 לחוק מגדיר מהן הטרדה מינית והתנכלות. בסעיף 3(א)(5) מוגדרת הטרדה מינית כ-

"התייחסות מבזה או משפילה המופנית לאדם ביחס למינו או למיניותו, לרבות נטייתו המינית".

סעיף 5 הוא סעיף העונשין הקובע כי הטרדה מינית מהווה עבירה פלילית וכן קובע את העונשים בגין מעשי הטרדה והתנכלות מסוגים שונים.

סעיף 216 לחוק העונשין מגדיר חלופות שונות של מעשים המהווים התנהגות פסולה במקום ציבורי. סעיף 216(א)(1) דן במי ש"מתנהג באופן פרוע או מגונה במקום ציבורי".

זוהי, איפוא, המסגרת הנורמטיבית בגדרה מתנהל הדיון. מטבע הדברים התמקדו טענות הנאשם בעיקר בעבירה של הטרדה מינית.

13. בדברי ההסבר להצעת החוק שהוגשה מטעם הוועדה לקידום מעמד האישה של הכנסת נכתב בהתייחס לסעיף 1 להצעה:

"הסעיף המוצע קובע שהערכים שהחוק המוצע בא להגן עליהם הם כבוד האדם, חירותו, פרטיותו ושוויון בין המינים; ערכים עלה מוכרים כזכויות יסוד של האדם, וחלקם אף קבועים ככאלה באופן מפורש בחקיקה בכלל ובחוקי היסוד בפרט. בשל כך, ערכים אלה יהיו נר לרגליו של בית המשפט בבואו לפרש את הוראות החוק המוצע". (הצעות חוק 2641, יז בתמוז התשנ"ז 22 ביולי 1997).

דין בהוראות החוק

14. מבחינת היסוד העובדתי, כינויה של הנאשמת כפרוצה, וכן הדרישה ממנה לעבור לחלקו האחורי של האוטובוס

מהווים "התייחסות מבזה או משפילה" כלפי המתלוננת. הביזוי וההשפלה מתבטאים בכל אחד ממעשיו של הנאשם, הן בכינוי פרוצה והן בהוראה לעבור לאחורי האוטובוס. על אחת כמה וכמה בצירוף שני המעשים.

הנאשם טען אמנם בהודעותיו כי המילה פרוצה היא "מילה עדינה לאדם שלא מתנהג בצניעות". אולם משמעותו של כינוי כזה ברורה לכל ואין ספק שהיא מבזה ומשפילה. נפסק בהקשר דומה כי "כאשר מדובר בפגיעה בכבוד או בביזוי, המבחן לקיומה נגזר מטיבה של ההתנהגות הפוגענית ואינו מותנה במידת הפגיעה הסובייקטיבית של הנפגע. גם אין צורך שהמתלוננת תדע לבטא את תחושותיה בביטויים משפטיים". (עש"מ 5771/01, פודלובסקי נ' נציב שירות המדינה, פ"ד נו(1) 463, 477, וראו גם עש"מ 6713/96, מדינת ישראל נ' זוהר בן אשר, פ"ד נב(1) 650, עמ' 687, 688). מכל מקום גם אילו היה מקום לפרשנות סובייקטיבית של ההתנהגות, הרי שהיה מקום לבחון אותה מנקודת מבטה של המתלוננת, הנפגעת, ולא מנקודת מבטו של הנאשם.

דרישה נוספת בהגדרת סעיף החוק היא היות התייחסות "מופנית לאדם ביחס למינו או למיניותו". בנושא זה נפסק בעניין בן אשר הנ"ל (בעמ' 662) כי "בדרך-כלל ההטרדה המינית נובעת ממשיכה מינית, והיא מכוונת ליצירת קשר בעל אופי מיני. אך לא בהכרח כך. ייתכן כי ההטרדה המינית תהיה רק מכשיר המשמש אדם אחד כדי לפגוע באדם אחר, לאו דווקא בשל מניע מיני, אלא בשל מניע אחר, כגון יריבות במקום העבודה". פסק הדין קדם אמנם לחקיקת החוק למניעת הטרדה מינית, אולם האמור בו יפה גם לאחר חקיקת החוק. ודאי כאשר החוק עצמו, בחלופה הנדונה כאן, אינו דורש כוונה ליצירת קשר בעל אופי מיני.

כינויה של המתלוננת במילה פרוצה מתייחסת למינה כאישה. הדרישה כלפיה לעבור לחלק האחורי של האוטובוס, המיוחד לנשים, ודאי וודאי שמיחסת למינה של המתלוננת. על כן מתקיים גם חלק זה של היסוד העובדתי.

15. באשר ליסוד הנפשי, אין מחלקות לגבי היותו של הנאשם מודע לתוכן דבריו ולמשמעותם. לא נדרש יסוד נפשי מיוחד והצדדים לא טענו בנושא זה, כך שניתן לקבוע כי מתקיים גם היסוד הנפשי הנדרש לעבירה של הטרדה מינית.

לעניין העבירה של התנהגות פסולה במקום ציבורי, הצדדים לא הרחיבו את טיעוניהם בנושא זה. מכל מקום אני סבורה שהתנהגותו של הנאשם מהווה התנהגות מגונה במקום ציבורי. זאת הן בכינויה של הנאשמת בכינויים משפילים והן בהתיימרות לקבוע לכלל נוסעי האוטובוס כללי התנהגות שאינם מקובלים על הכל, ולדרוש מהנוסעים להישמע לכללים אלה.

עוד על העבירה של הטרדה מינית

16. יש להדגיש כי עובדות האירוע שבפני שונות באופן מהותי מאירועים אחרים המתרחשים, למרבה הצער, דרך שגרה, שבהם מכנים אנשים זה את זה בכינויים מעליבים ומשפילים, כולל כינויים בעלי משמעות מינית. השוני נובע מכך שבענייננו אין מדובר בניבול פה, במילה שנאמרה בעידנא דריתחא. הנאשם לא טען שאמר את הדברים מתוך סערת רגשות, בלהט הויכוח, ואף לא הביע צער או התנצלות בפני המתלוננת. הנאשם הבהיר בהודעותיו כי אמר את שאמר מתוך תפיסתו שלפיה אישה אמורה לעמוד בחלקו הקדמי של אוטובוס "מהדרין" צפוף. מדובר, איפוא, בהתנהגות שהיא חלק ממשנה סדורה, אידיאולוגיה המדירה נשים באשר הן מחלקים מן המרחב הציבורי. זאת ועוד: מעשיו של הנאשם לא התמצו בדיבורים בלבד, והם כללו גם הוראה מעשית, אופרטיבית, שבה נדרשה המתלוננת לעבור לאחורי האוטובוס. לזכותו של הנאשם יש לציין כי הדרישה התבטאה במילים בלבד, ולא היתה מלווה באלימות או באקט מעשי כלשהו. אולם עצם העובדה שהנאשם דרש מן המתלוננת לפעול, לעבור לאחורי האוטובוס, יוצרת הבחנה בין האירוע

הנדון כאן לבין מקרים אחרים שבהם מושמעות קללות בלבד.

17. גם לאחר שאמרנו את שאמרנו, יוכל השואל לשאול אם ראוי לכלול אירוע כגון זה תחת ההגדרה של הטרדה מינית. התשובה לשאלה זו אינה מובנת מאליה, ומעוררת שאלות מתחומים שונים. השאלות מתעוררות מנקודת מבטו של הנאשם, אשר נושא בכתם ההרשעה בעבירה של הטרדה מינית על אף שאין מדובר בסיטואציה המובהקת של הטרדה מינית כפי שהיא נתפסת בעיני אדם מן השורה אשר אינו מצוי בהגדרות שנקבעו בחוק. קושי נוסף נובע מהפגיעה העלולה להיגרם במעמדן הייחודי של עבירות מין, באות הקין והיחס המסתייג מצד החברה כלפי מי שהורשעו בעבירות מין. (לביקורת חיובית ושלילית על החוק למניעת הטרדה מינית מזוויות שונות, ולדיון גם בצדדים הסוציולוגיים של החוק, ראו לדוגמה מאמרו של צבי טריגר, הפרדה בין גברים לנשים כהטרדה מינית, פורסם בעיוני משפט לה' 703, הרואה בעצם ההפרדה בין גברים לנשים בתחבורה ציבורית הטרדה מינית. וראו גם מרדכי קרמניצר וליאת לבנון, האיסור הפלילי על הטרדה מינית - קידוש האיסור ומחירו, שערי משפט ב(3) 285, נויה רימלט, על מין, מיניות וכבוד: החוק למניעת הטרדה מינית בחבמן התיאוריה הפמיניסטית והמציאות המשפטית, משפטים לה' 601, אורית קמיר, איזו מין הטרדה: האם הטרדה מינית היא פגיעה בשוויון או בכבוד האדם? משפטים כט' 317).

מכל מקום, החברה במדינת ישראל, באמצעות המחוקק, נתנה דעתה לעניין והחוק נחקק כפי שנחקק. מעשיו של הנאשם שבפני נכנסים לגדרו של החוק.

טענות הגנה נוספות

18. ב"כ הנאשם העלה טענות נוספות שיש בהן, לטענתו, כדי להביא לזיכוי הנאשם.

טענה של הגנה מן הצדק ואכיפה בררנית נדחתה על ידי בשלבים מוקדמים של הדיון.

טענה נוספת נוגעת למחדלי חקירה ובעיקר להימנעות המשטרה מחקירת עדים חיוניים. ב"כ המאשימה השיבה כי נחקרו מספר עדי ראיה. מכל מקום, אינני סבורה שיש בטענה זו כדי להועיל לנאשם משני טעמים. האחד הוא שהנאשם הביא כעדי הגנה מטעמו עדי ראיה שנסעו באוטובוס ונכחו באירוע, כך שבפועל הגנתו לא נפגעה גם אם העדים לא נחקרו על ידי המשטרה. נימוק נוסף נובע מכך שהרשעתו של הנאשם מבוססת בראש ובראשונה על גירסתו הוא ועל דברים שאמר בעצמו, כך שההשפעה שיכולה היתה להיות לחקירת עדי ראיה נוספים אינה משמעותית.

אציין עוד כי הנאשם עצמו בהודעתו ת/6 שורה 22 ואילך נשאל אם יש לו עדים לאירוע והשיב כי אין צורך בעדים. אמנם אין בכך כדי להסיר מהמשטרה את האחריות לניהול החקירה כנדרש. אולם יש משקל לעובדה שהנאשם מיוזמתו לא ביקש לחקור עדים נוספים, אלא ההיפך מכך.

19. ב"כ הנאשם העלה טענה של זוטי דברים. גם טענה זו אינה יכולה להתקבל. זאת הן בשל החומרה היחסית שיש בדברים שנאמרו כלפי המתלוננת, הלבנת פניה קבל עם ועדה, ללא התנצלות וללא הבעת חרטה. הן בשל העובדה שהנאשם פעל כחלק מתופעה חברתית של יחס לנשים ב"קווי מהדרין" בפרט ובמרחב הציבורי בכלל.

טענות נוספות של הסינגור נוגעות להחזקתו של הנאשם במעמד של מעוכב בתחנת המשטרה פרק זמן ארוך מהמותר, ולאחר מכן מעצרו למשך 24 שעות ללא עילת מעצר. במישור הפורמלי, הליכי מעצרו של הנאשם נעשו כדיון. ניתנה לו זכות שימוע בפני קצין משטרה והוא הובא לדיון בבית המשפט במועד. באשר להשגותיו של הנאשם על שיקול הדעת שהופעל בהחלטה לעצרו, יתכן שיש מקום לביורור טענות אלו, אולם ההליך הנוכחי איננו המסגרת המתאימה

לברור טענות אלה לעמקן, ואינני סבורה שמדובר בעיוות דין כה חמור עד שיש בו כדי להביא לזיכויו של הנאשם.

לאור כל האמור החלטתי להרשיע את הנאשם בעבירות המיוחסות לו.

ניתנה היום, ד' אדר ב תשע"ד , 06 מרץ 2014, במעמד הצדדים